

## Wyrok z dnia 26 stycznia 2001 r., II CKN 25/00

**W wyniku wypełnienia weksla *in blanco* częściowo niezgodnie z porozumieniem na niekorzyść osoby na nim podpisanej, osoba ta może stać się zobowiązana wekslowo w granicach, w których tekst weksla odpowiada porozumieniu (deklaracji wekslowej).**

*Przewodniczący: Sędzia SN Marian Kocon*

*Sędziowie SN: Krzysztof Kołakowski, Kazimierz Zawada (sprawozdawca)*

Sąd Najwyższy po rozpoznaniu w dniu 26 stycznia 2001 r. na rozprawie sprawy z powództwa BIG Banku G., Spółki Akcyjnej w W. przeciwko Grzegorzowi J. o zapłatę, na skutek kasacji pozwanego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 19 października 1999 r.,

oddalił kasację i zasądził od pozwanego na rzecz strony powodowej 12 003 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

### Uzasadnienie

Dnia 14 stycznia 1993 r. Sąd Rejonowy w Łodzi wydał wobec pozwanego Grzegorza J. nakaz zapłaty. Zgodnie z tym nakazem, pozwany miał uiścić Ł. Bankowi Rozwoju, Spółce Akcyjnej w Ł., poprzednikowi prawnemu strony powodowej, kwotę 1 977 716, 73 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 22 grudnia 1992 r. i prowizją komisową w wysokości 3 296,19 zł oraz innymi jeszcze należnościami ubocznymi (kwoty te oraz wszystkie inne kwoty wymienione niżej uwzględniają denominację złotego, dokonaną ustawą z dnia 7 lipca 1994 r. o denominacji złotego, Dz.U. Nr 84, poz. 386 ze zm.). Podstawę nakazu zapłaty stanowił weksel własny na sumę 1 977 716,73 zł, wystawiony przez pozwanego dla Ł. Banku Rozwoju jako remitenta. Do pozwu była też dołączona deklaracja wekslowa, podpisana przez pozwanego, oraz kierowane do niego wezwania do wykupu weksla.

Sąd Okręgowy w Łodzi wyrokiem z dnia 23 lutego 1999 r., wydanym po rozpoznaniu zarzutów pozwanego od nakazu zapłaty, uchylił ten nakaz oraz zasądził od pozwanego na rzecz strony powodowej kwotę 1 954 097,49 zł z odsetkami od dnia 1 stycznia 1993 r. do dnia zapłaty, umorzył postępowanie co do kwoty 23 619, 24 zł, a w pozostałym zakresie, tj. co do kwoty 3 296,19 zł żądanych tytułem prowizji komisowej oraz co do odsetek za okres poprzedzający 1 stycznia 1993 r., powództwo oddalił.

Sąd Okręgowy dokonał następujących ustaleń.

W dniu 15 stycznia 1992 r. pozwany zawarł z Ł. Bankiem Rozwoju umowę o kredyt inwestycyjny w wysokości 1 200 000 zł. Zgodnie z tą umową, kredyt podlegał jednorazowej spłacie do dnia 31 grudnia 1992 r. Oprócz tego, strony zastrzegły możliwość wypowiedzenia umowy przez każdą z nich na określonych bliżej zasadach. Zabezpieczenie kredytu stanowił, między innymi, weksel *in blanco* podpisany przez pozwanego w charakterze wystawcy. Pozwany wręczył go wraz z deklaracją wekslową Ł. Bankowi Rozwoju w dniu 15 stycznia 1992 r. W deklaracji pozwany upoważnił Bank do wypełnienia blankietu weksla w każdym czasie na sumę odpowiadającą jego zadłużeniu w Banku z tytułu kredytu łącznie z prowizją, odsetkami i kosztami oraz do opatrzenia go datą płatności, według swego uznania. Deklaracja zawierała ponadto zastrzeżenie, zgodnie z którym Bank powinien powiadomić pozwanego o wypełnieniu weksla *in blanco* listem poleconym wysłanym co najmniej na siedem dni przed terminem płatności weksla.

Dnia 20 listopada 1992 r. Bank złożył oświadczenie o wypowiedzeniu pozwanemu umowy kredytowej. Z oświadczeniem tym było połączone wezwanie pozwanego do spłaty kredytu wraz z odsetkami do dnia 27 listopada 1992 r. Dnia 10 grudnia 1992 r. Bank wypełnił weksel *in blanco* na kwotę 1 977 716,73 zł, a jako termin jej płatności wpisał datę "21 grudnia 1992 r.". Jednocześnie z wypełnieniem weksla *in blanco* Bank wezwał pisemnie pozwanego do zapłaty sumy wekslowej w dniu 21 grudnia 1992 r. Zadłużenie pozwanego z tytułu kredytu wraz z należnymi od niego odsetkami wynosiło dnia 9 grudnia 1992 r. kwotę 1 954 097,49 zł, a w dniu 21 grudnia 1992 r. – kwotę 1 984 570,53 zł, jednakże od pozwanego w dniu 21 grudnia 1992 r. nie można było żądać zwrotu kredytu, gdyż złożone przez Bank dnia 20 listopada 1992 r. oświadczenie o wypowiedzeniu pozwanemu umowy kredytowej okazało się bezskuteczne.

W ocenie Sądu Okręgowego, ze względu na niewymagalność w dniu 21 grudnia 1992 r. zobowiązania pozwanego do zwrotu kredytu, nie powstało zobowiązanie wekslowe pozwanego płatne w tym dniu, z mocy bowiem deklaracji wekslowej Bank był upoważniony do wpisania w wekslu *in blanco* sumy wymagalnej od pozwanego tytułem spłaty kredytu. Wypełnienie przez Bank otrzymanego weksła *in blanco* niezgodnie z tym upoważnieniem nie było zatem w stanie spowodować odpowiedzialności wekslowej pozwanego o treści określonej w wypełnionym dokumencie. W konsekwencji, załączony do pozwu weksel nie dawał – zdaniem Sądu Okręgowego – oparcia dla uwzględnienia powództwa. Mimo to jednak powództwo należało ostatecznie uwzględnić, co uzasadniał stosunek prawny będący podstawą wręczenia weksła *in blanco*, tj. stosunek wynikający z umowy kredytowej. Jeżeli bowiem nakaz zapłaty wydano na podstawie weksła gwarancyjnego, strony mogą w postępowaniu nakazowym – zgodnie z orzecznictwem Sądu Najwyższego – powoływać się w granicach nakazu na podstawy faktyczne i prawne wynikające z łączącego je stosunku podstawowego. Jest zaś bezsporne, że pozwany nie spłacił kredytu zaciągniętego w dniu 15 stycznia 1992 r., choć termin jego spłaty upłynął dnia 31 grudnia 1992 r.

Wyrok Sądu Okręgowego zaskarżyły obie strony; pozwany – tylko w części zasądzającej kwotę 1 954 097,49 zł odsetkami i orzekającej o kosztach procesu. Sąd Apelacyjny w Łodzi wyrokiem z dnia 19 października 1999 r. odrzucił apelację strony powodowej, zaś apelację pozwanego oddalił.

Sąd Apelacyjny podzielił pogląd Sądu Okręgowego, że zasądzona suma należy się stronie powodowej od pozwanego na podstawie stosunku wynikającego z umowy o kredyt inwestycyjny. Zdaniem Sądu Apelacyjnego, jeżeli w fazie postępowania nakazowego wywołanej wniesieniem zarzutów okaże się, że zasądzona suma wekslowa należy się na podstawie stosunku stanowiącego przyczynę wystawienia weksła, nakaz nie może zostać uchylony, choćby zobowiązanie do zapłaty weksła nie powstało. Utrzymaniu w takim wypadku w mocy nakazu zapłaty nie sprzeciwia się art. 321 § 1 k.p.c., który zakazuje wyrokowania co do przedmiotu nie objętego żądaniem i zasądzania ponad żądanie. Po wniesieniu bowiem zarzutów od nakazu zapłaty wydanego na podstawie weksła gwarancyjnego spór z płaszczyzny stosunku prawa wekslowego przenosi się – wedle orzecznictwa Sądu Najwyższego – na płaszczyznę stosunku prawa cywilnego. (...)

Sąd Apelacyjny uznał również za pozbawiony znaczenia zgłoszony przez pozwanego już po zapadnięciu wyroku Sądu Okręgowego zarzut przedawnienia roszczenia przysługującego stronie powodowej na podstawie umowy o kredyt.

W skardze kasacyjnej pozwany podniósł, nawiązując do zarzutów podniesionych w toku postępowania drugoinstancyjnego, że wyrok Sądu Apelacyjnego został wydany z naruszeniem art. 321 § 1 k.p.c. (przez uwzględnienie roszczenia strony powodowej wynikającego z umowy kredytowej, choć strona ta dochodziła wyłącznie należności wynikającej z weksla gwarancyjnego), art. 496 k.p.c. (przez zaakceptowanie wyroku Sądu Okręgowego, choć nie mieści się on w katalogu możliwych rozstrzygnięć przewidzianych w tym przepisie), art. 378 § 2 w związku z art. 379 pkt 5 i art. 321 § 1 k.p.c. (przez nieuwzględnienie nieważności postępowania wynikającej z zasądzenia przez Sąd Okręgowy roszczenia nie objętego żądaniem), art. 118 w związku z art. 117 k.c. (przez ich niezastosowanie, mimo podniesionego przez pozwanego zarzutu przedawnienia roszczenia strony powodowej ze stosunku podstawowego, tj. wynikającego z umowy kredytowej) oraz art. 6 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności z dnia 4 listopada 1950 r. (Dz.U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 ze zm.) w związku z art. 32 i 45 Konstytucji (przez naruszenie zasady równości stron wskutek uniemożliwienia pozwanemu zgłaszania zarzutów w odniesieniu do stosunku kredytowego, przyjętego przez Sąd Okręgowy i Sąd Apelacyjny za podstawę rozstrzygnięcia).

Sąd Najwyższy, rozpoznając skargę kasacyjną zgodnie z art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 24 maja 2000 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego, ustawy o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów, ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych oraz ustawy o komornikach sądowych i egzekucji (Dz.U. Nr 48, poz. 554) na zasadach obowiązujących przed dniem 1 lipca 2000 r., zważył, co następuje:

Weksle wykorzystywane są, między innymi, dla zabezpieczenia wierzytelności oraz ewentualnych roszczeń o naprawienie szkody lub roszczeń o zwrot udzielonego kredytu. Najczęściej osoba, której udzielane jest zabezpieczenie, otrzymuje weksel *in blanco* (art. 10 ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 r. Prawo wekslowe, Dz.U. Nr 37, poz. 282 – dalej "Pr.weksl."), z upoważnieniem do jego wypełnienia przez wpisanie w nim kwoty, na którą opiewa zabezpieczona wierzytelność, jako sumy wekslowej, i dnia wymagalności zabezpieczonej wierzytelności, jako terminu płatności weksla, oraz innych postanowień,

niezbędnych w myśl art. 1 lub 101 Pr.weksl. Upoważnienie to stanowi element porozumienia osoby wręczającej weksel *in blanco* i jego odbiorcy. Jeżeli oświadczenie osoby wręczającej weksel *in blanco* ma formę pisemną, wspomniane porozumienie nazywane jest zwyczajowo deklaracją wekslową.

W następstwie wypełnienia weksla *in blanco* zgodnie z porozumieniem co do jego uzupełnienia powstaje zobowiązanie wekslowe osoby podpisanej na wekslu *in blanco* (wręczającej ten weksel) o treści określonej w tekście powstałym na skutek wypełnienia. Odbiorca weksla *in blanco* uzyskuje zatem z mocy porozumienia co do jego uzupełnienia uprawnienie do spowodowania powstania – przez swe, podejmowane we własnym imieniu działanie – zobowiązania wekslowego osoby, która złożyła podpis na wekslu *in blanco*. Działanie to ma charakter jednostronnej czynności prawnej. Wynikająca z porozumienia osoby wręczającej weksel *in blanco* i jego odbiorcy ścisła więź pomiędzy zobowiązaniem wekslowym a zobowiązaniem, z którego wynika podlegająca zabezpieczeniu wierzytelność, przejawia się w tym, że wierzyciel nie może z mocy weksla uzyskać w zasadzie więcej praw niż przysługuje mu w ramach stosunku, z którego wynika podlegająca zabezpieczeniu wierzytelność, a spełnienie jednego z tych zobowiązań powoduje wygaśnięcie także drugiego (por. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 7 stycznia 1967 r., mająca moc zasady prawnej, III CZP 19/66, OSNCP 1968, nr 5, poz. 79, uchwała połączonych Izb Cywilnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 24 kwietnia 1972 r., III PZP 17/70, OSNCP 1973, nr 5, poz. 72, pkt III.1.c uzasadnienia, oraz wyroki Sądu Najwyższego z dnia 14 marca 1997 r., I CKN 48/97, OSNC 1997, nr 9, poz. 124, z dnia 5 lutego 1998 r., III CKN 342/97, OSNC 1998, nr 9, poz. 141, z dnia 21 października 1998 r., II CKN 10/98, OSNC 1999, nr 5, poz. 93 i z dnia 18 listopada 1999 r., I CKN 215/98, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 128).

Nie budzi wątpliwości, że wypełnienie weksla *in blanco* zgodnie z porozumieniem co do jego uzupełnienia nie stanowi przesłanki formalnej. Weksel *in blanco* wypełniony niezgodnie z porozumieniem, ale w sposób odpowiadający wymaganiom co do formy przewidzianym w art. 1 lub 101 Pr.weksl., musi być zatem uważany za weksel trasowany lub weksel własny w rozumieniu wymienionych przepisów. Uzupełnienie weksla *in blanco* zgodnie z otrzymanym upoważnieniem warunkuje jedynie odpowiedzialność wekslową osoby na nim podpisanej.

Kwestia sposobu tego uwarunkowania jest bardziej złożona. Uznając upoważnienie do uzupełnienia weksla *in blanco* za prawo kształtujące, należy konsekwentnie przyjąć, że w razie niezgodnego z porozumieniem wypełnienia weksla *in blanco* na niekorzyść dłużnika wekslowego (osoby, która wręczyła weksel *in blanco*) nie powstaje zobowiązanie wekslowe o treści wyrażonej w wekslu. Osoba, która wręczyła weksel *in blanco*, może zarzucać jego odbiorcy niepowstanie zobowiązania o treści wyrażonej w wekslu, z powodu jego wypełnienia niezgodnie z porozumieniem, bez żadnych ograniczeń (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 czerwca 1999 r., I CKN 51/98, OSNC 2000, nr 2, poz. 27). Należy podkreślić, że nie chodzi tu o zarzut w ścisłym tego słowa znaczeniu, tj. o uprawnienie do odmowy spełnienia żądanego świadczenia, mimo powstania zobowiązania uzasadniającego to świadczenie, lecz o zarzut w szerokim tego słowa znaczeniu, tj. o powołanie się – jak wyżej zaznaczono – jedynie na fakt niepowstania zobowiązania o treści wyrażonej w wekslu. W obowiązującym prawie polskim trudno znaleźć podstawy dla przyznania w rozpatrywanej sytuacji osobie, która wręczyła weksel *in blanco*, zarzutu w ścisłym tego słowa znaczeniu. Nie ma także potrzeby konstruowania takiego zarzutu, nawet dla objaśnienia przewidzianej w art. 10 Pr.weksl. ochrony osób trzecich. Jak trafnie wyjaśniono w literaturze przedmiotu, w wypadku ziszczenia się przewidzianych w powołanym przepisie przesłanek ochrony osób trzecich, osoby te nabywają z mocy tego przepisu, wobec tego, kto podpisał się na wekslu *in blanco*, wierzytelność o treści wyrażonej w wekslu, mimo że wierzytelność o takiej treści nie powstała na rzecz odbiorcy weksla *in blanco*. Gdy zatem nie zachodzą przesłanki przewidziane w art. 10 Pr.weksl., osoba, która wręczyła weksel *in blanco*, może powoływać się na niepowstanie jej zobowiązania o treści wyrażonej w wekslu także względem osób trzecich.

Wyłania się jednak dalsze istotne pytanie, czy niepowstanie zobowiązania o treści wyrażonej w wekslu, z powodu jego wypełnienia niezgodnie z porozumieniem, oznacza, że w następstwie takiego wypełnienia osoba, która wręczyła weksel *in blanco*, nie staje się w ogóle zobowiązana wekslowo. W niektórych wypadkach będzie tak niewątpliwie, np. w razie uzupełnienia weksla *in blanco* nie przez osobę upoważnioną lub w wypadku uzupełnienia weksla *in blanco* otrzymanego przez odbiorcę dla zabezpieczenia określonej wierzytelności już po jej wygaśnięciu wskutek spełnienia świadczenia (zob. np. orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 9 marca 1929 r., I.C. 222/29, OSP 1930, poz. 26 lub z dnia 8

marca 1932 r., III.1.R. 11/32, OSP 1932, poz. 291). Niekiedy jednak uzupełnienie jest jedynie częściowo niezgodne z porozumieniem, np. wpisana została wyższa kwota od sumy wierzytelności, dla której zabezpieczenia został wręczony weksel *in blanco*, albo – jak w niniejszej sprawie – jako termin płatności weksla została podana data wcześniejsza od daty uzgodnionej. Czy także wówczas nie powstaje w ogóle zobowiązanie wekslowe osoby, która złożyła podpis na wekslu *in blanco*, czy też osoba ta staje się wówczas zobowiązana wekslowo w granicach porozumienia. Czy zatem, nawiązując do wspomnianych przykładów, osoba podpisana na wekslu jako dłużnik jest zobowiązana wekslowo do zapłaty sumy odpowiadającej rozmiarowi podlegającej zabezpieczeniu wierzytelności w uzgodnionym w porozumieniu co do uzupełnienia weksla terminie.

Na tle art. 2 ust. 5 zdanie pierwsze rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 14 listopada 1924 r. o prawie wekslowym (Dz.U. Nr 100, poz. 926), stanowiącego, że ten kto umieścił podpis na dokumencie, który nie zawierał wszystkich cech weksla trasowanego, odpowiada wekslowo, chyba że udowodni, że dokument później wypełniono niezgodnie z jego wolą (analogiczne postanowienie co weksla własnego zawierał art. 100 ust. 5), kwestia była sporna. W jednym z komentarzy wyrażono pogląd, powołując się na brzmienie przytoczonego przepisu, że osoba, która się podpisała, po przeprowadzeniu dowodu, iż wypełnienie weksla *in blanco* nastąpiło niezgodnie z porozumieniem, nie odpowiada wekslowo wobec odbiorcy weksla (tak orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 16 grudnia 1935 r., C.III. 1051/34, Zb.Urz. 1936, nr 7-8, poz. 289). Zdaniem natomiast innego komentatora, przytoczony przepis nie sprzeciwiał się, w wypadkach wypełnienia weksla na wyższą sumę lub z inną datą płatności, przyjęciu odpowiedzialności wekslowej osoby podpisanej do wysokości sumy uzgodnionej w porozumieniu co do uzupełnienia lub w terminie w tym porozumieniu określonym.

To drugie stanowisko zyskało szerszą akceptację. W piśmiennictwie na jego uzasadnienie przytaczano następujące argumenty. Twierdzono, że należy utrzymać zobowiązanie wekslowe osoby podpisanej w granicach porozumienia co do uzupełnienia, gdyż porozumienie to stanowi podstawę zobowiązania z weksla *in blanco* (*pacta sunt servanda*). Za utrzymaniem zobowiązania osoby podpisanej w tych granicach przemawia także analogia z art. 69 prawa wekslowego z 1924 r., normującego skutki sfałszowania weksla (co do istoty zbieżnego z aktualnie

obowiązującym art. 69 Pr.weksl.); zgodnie z nim, osoba, która podpisała weksel przed sfałszowaniem, odpowiada nadal według pierwotnego tekstu, choć nie znajduje on już wyrazu w wekslu. Odmienne stanowisko znacznie ograniczałoby praktyczne znaczenie weksla *in blanco*, często bowiem wysokość sumy, na którą weksel *in blanco* powinien być wypełniony, lub termin jej wymagalności, zostają ustalone dopiero w toku sporu po wypełnieniu tego weksla. Również Sąd Najwyższy w orzeczeniu z dnia 12 listopada 1931 r., III.1.Rw. 2354/31 (OSP 1932, poz. 150), opowiedział się za tym stanowiskiem, eksponując pierwszy z przytoczonych argumentów.

Na tle art. 10 Pr.weksl., nie zawierającego odpowiednika art. 2 ust. 5 zdanie pierwsze (i art. 100 ust. 5 zdanie pierwsze) Prawa wekslowego z 1924 r., drugie stanowisko ma jeszcze silniejsze uzasadnienie niż w czasie obowiązywania Prawa wekslowego z 1924 r., i w piśmiennictwie, rozpatrującym poruszany problem w świetle art. 10 Pr.weksl., stanowisko to słusznie dominuje. Należy zaznaczyć, że takie stanowisko reprezentowane jest także w orzecznictwie i piśmiennictwie innych państw, będących, tak jak Polska, stronami Konwencji w sprawie jednolitej ustawy o wekslach trasowanych i własnych, podpisanej w Genewie w dniu 7 czerwca 1930 r. (Dz.U. R.P. z 1937 r. Nr 26, poz. 175).

Poczynione wyżej uwagi w zestawieniu z dokonanyimi w sprawie ustaleniami faktycznymi prowadzą do wniosku, że pozwany na podstawie wypełnionego weksla mógł być zobowiązany do zapłaty w dniu 1 stycznia 1993 r. kwoty wymagalnej od niego w tym właśnie dniu z tytułu zwrotu kredytu . Na podstawie tego weksla mógł być więc wydany nakaz zapłaty wymienionej kwoty z odsetkami ustawowymi od dnia 1 stycznia 1993 r. Nakaz tej treści mógł zapaść oczywiście dopiero po dniu 1 stycznia 1993 r. (por. art. 316 § 1 k.p.c.) i tak się stało. Choć bowiem pozew o wydanie nakazu wpłynął do Sądu już dnia 23 grudnia 1992 r., to nakaz zapłaty wobec pozwanego został wydany dnia 14 stycznia 1993 r. Strona powodowa w toku rozpoznawania zarzutów ograniczyła powództwo w zakresie należności głównej do kwoty 1 954 097,49 zł, odpowiadającej wymagalnemu zadłużeniu pozwanego z tytułu zwrotu kredytu w dniu 1 stycznia 1993 r. Po rozpoznania zarzutów pozwanego Sąd Okręgowy powinien zatem uchylić nakaz zapłaty wydany wobec pozwanego tylko w zakresie sumy, o którą powództwo zostało ograniczonego, oraz w zakresie orzeczenia o odsetkach ustawowych od pozostałej objętej nakazem sumy za okres do 1 stycznia 1993 r. Poza tym – inaczej niż przyjęły Sądy obu



instancji – powołany w pozwie weksel uzasadniał utrzymanie nakazu w mocy wobec pozwanego, jako wystawy tego weksla, tj. wekslowego dłużnika głównego (art. 104 w związku z art. 28 ust. 2 Pr.weksl.).

Niezależnie od tego należy zaznaczyć, że utrzymanie nakazu zapłaty w zakresie kwot zasądzonych przez Sąd Okręgowy, uzasadniał również stosunek kredytowy, leżący u podstaw wręczenia weksla *in blanco* przez pozwanego.

Dołączenie do pozwu, oprócz weksla, deklaracji wekslowej oraz wezwań pozwanego do wykupu weksla pozwala przyjąć, że żądaniem pozwu była objęta zapłata wymienionej w pozwie sumy tak tytułem należności wekslowej, jak i tytułem zabezpieczonej wekslem należności wynikającej ze stosunku kredytowego. Mimo ścisłej więzi łączącej wierzytelność wynikającą z weksla gwarancyjnego z wierzytelnością zabezpieczoną tym wekslem, powód może w pozwie o wydanie nakazu zapłaty na podstawie weksla gwarancyjnego ograniczyć się tylko do powołania stosunku wekslowego, i wówczas żądaniem pozwu jest objęta tylko wierzytelność wekslowa. Powód może jednak również, ze względu na wspomnianą więź obu wierzytelności, już w pozwie o wydanie nakazu zapłaty na podstawie weksla wskazać na gwarancyjny charakter załączonego weksla i odwołać się do stosunku obejmującego zabezpieczoną wierzytelność (zob. powoływaną uchwałę połączonych Izb Cywilnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 24 kwietnia 1972 r., pkt III.3 uzasadnienia). Tak właśnie było w niniejszej sprawie.

Deklaracja wekslowa wskazuje na gwarancyjny charakter załączonego do pozwu weksla, zaś wezwania o wykupienie tego weksla określają bliżej stosunek objęty zabezpieczeniem wekslowym. Należy podzielić pogląd, że gdy powód wskazuje na gwarancyjny charakter weksla, jego żądanie zmierza jednocześnie do zaspokojenia wierzytelności wekslowej i wierzytelności ze stosunku podstawowego. Wypada w tym miejscu przypomnieć, że strona nie musi użyć słów wyraźnie określających przedmiot jej żądania. Wystarcza, że jej oświadczenia lub wnioski wskazują na zakres zgłaszanego przez nią żądania. Zgłoszenie w pozwie o wydanie nakazu zapłaty na podstawie weksla żądania obejmującego także wierzytelność zabezpieczoną wekslem, choć niekonieczne, jest celowe, ze względu na wspomnianą wielokrotnie więź zachodzącą pomiędzy tą wierzytelnością a wierzytelnością wekslową. Przede wszystkim, w takim wypadku przerwanie biegu przedawnienia następuje zarówno w zakresie roszczenia wekslowego, jak i roszczenia zabezpieczonego (por. uwagi piśmiennictwa wyrażone na tle uchwały

Sądu Najwyższego z dnia 13 listopada 1975 r., IV PZP 9/75, OSNC 1976, nr 5, poz. 104). Wytoczenie przez stronę powodową powództwa o wydanie nakazu zapłaty spowodowało zatem także przerwanie biegu przedawnienia roszczenia strony powodowej o zwrot kredytu.

Poza tym – co wyeksponowały oba Sądy – jeżeli zarzuty kwestionują zasadność nakazu zapłaty wydanego na podstawie weksla gwarancyjnego, ze względu na treść stosunku objętego gwarancją, to w fazie postępowania wywołanej wniesieniem zarzutów spór obejmuje ten stosunek, choćby nawet powód w pozwie powołał się tylko na weksel. Skoro bowiem pozwany w zarzutach odwołuje się do stosunku podstawowego, aby podważyć oparty na wekslu nakaz zapłaty, również powód powinien mieć możliwość odwołania się do tego stosunku dla obrony nakazu zapłaty (art. 210 § 2 k.p.c.). Może tu chodzić o odpieranie twierdzeń pozwanego dla wykazania, że stosunek wekslowy odpowiada stosunkowi podstawowemu, i tym samym stosunek wekslowy rzeczywiście powstał, jak też o wykazywanie, że chociaż roszczenie wekslowe nie istnieje, to należność objęta nakazem ma uzasadnienie w stosunku podstawowym. Według powoływanej uchwały połączonych Izb Cywilnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 24 kwietnia 1972 r. (pkt III.4 uzasadnienia), przytoczenie przez powoda faktów uzasadniających roszczenie ze stosunku podstawowego oznacza zmianę podstawy powództwa. Jeśliby powództwo okazało się uzasadnione w świetle nowej podstawy, nakaz zapłaty powinien być utrzymany w mocy, mimo bezzasadności roszczenia wekslowego. (zob. też wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 października 2000 r., I CKN 1120/98, OSNC 2001, nr 3, poz. 44).

Spojrzenie na sprawę pod tym kątem także nie może dać odmiennej oceny zapadłego w sprawie rozstrzygnięcia. W fazie postępowania wywołanej wniesieniem zarzutów pozwany kwestionował nakaz, podnosząc w szczególności przedwczesność powództwa, wskutek niewymagalności wierzytelności strony powodowej ze stosunku kredytowego, oraz nieważność tej umowy. Ze względu na równoległe toczące się postępowanie o ustalenie nieważności umowy kredytowej doszło nawet na wniosek pozwanego do zawieszenia postępowania w niniejszej sprawie, wobec zależności mającego w niej zapaść rozstrzygnięcia od wyniku oceny ważności umowy kredytowej. Powoływanie się wielokrotnie przez stronę powodową na umowę kredytową i dotyczące jej zdarzenia w odpowiedzi na twierdzenia pozwanego mogłoby być niewątpliwie uznane za przytaczanie faktów

uzasadniających zasadność nakazu zapłaty w świetle stosunku podstawowego, w znaczeniu, w jakim jest o tym mowa w uchwale połączonych Izb z dnia 24 kwietnia 1972 r.

Uwzględnivszy sposób obrony pozwanego, zwłaszcza jego wniosek o zawieszenie postępowania, twierdzenie o naruszeniu zasady równości stron w wyniku uniemożliwienia mu zgłoszenia zarzutów co do stosunku podstawowego, przyjętego przez Sądy za podstawę rozstrzygnięcia, należy ocenić jako oderwane od realiów sprawy.

Co się tyczy art. 496 k.p.c. w brzmieniu sprzed dnia 1 lipca 2000 r., to oczywiście wyrok Sądu Okręgowego nie odpowiadał formule tego przepisu, niemniej jednak, jak trafnie wyjaśnił Sąd Apelacyjny, uchybienie to pozostaje bez wpływu na samą zasadność wyroku wydanego przez Sąd Okręgowy.

Z przytoczonych powodów Sąd Najwyższy na podstawie art. 393<sup>12</sup> k.p.c. oddalił skargę kasacyjną, a kosztach postępowania kasacyjnego rozstrzygnął stosownie do art. 98 i 108 § 1 k.p.c. w związku z § 7 i § 15 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 12 grudnia 1997 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. nr 154, poz. 1013 ze zm.).